

בבית המשפט העליון בשבתו כבית משפט לערעורים אזרחיים

ע"א 7375/18

לפני: כבוד הנשיאה א' חיות
כבוד השופט ע' פוגלמן
כבוד השופט ד' מינץ

המערער: יניב גל

נגד

המשיבים: 1. מוטי בן ארצי, עו"ד
2. כונס הנכסים הרשמי

ערעור על פסק דינו של בית המשפט המחוזי בחיפה (כב' השופטת ג' ציגלר) בפש"ר 16-06-59995 מיום 16.8.2018

תאריך הישיבה: ט' באלול התשע"ט (9.9.2019)

בשם המערער: בעצמו

בשם משיב 1: בעצמו
בשם משיב 2: עו"ד אסף ברקוביץ'

פסק-דין

השופט ד' מינץ:

לפנינו ערעור על פסק דינו של בית המשפט המחוזי בחיפה (כב' השופטת ג' ציגלר) בפש"ר 16-06-59995 מיום 16.8.2018 במסגרתו בוטל צו הכינוס שניתן בעניינו של המערער.

הרקע להליך

1. תחילתם של הליכי פשיטת הרגל בעניינו של המערער בשנת 2014, עת הגיש את בקשתו הראשונה למתן צו כינוס (פש"ר 23256-07-14; להלן: ההליך הראשון) במסגרתה הצהיר על חובות בסך של 373,000 ש"ח ל-11 נושים. ניתן צו כינוס, והושת על המערער צו תשלומים חודשי בסך של 1,000 ש"ח לחודש, אשר הוגדל בהמשך לסך של 2,000 ש"ח. אלא שהמערער לא עמד בצו התשלומים שהושת עליו, צבר פיגורים ונמנע מלהגיש דוחות חודשיים כנדרש בצו הכינוס. לבקשת המנהל המיוחד, ולאחר שבית המשפט התרה במערער כי יסיר את מחדליו, בוטל צו הכינוס בהחלטה מיום 27.4.2015, כאשר הובהר כי המערער יידרש להפקיד סך של 5,000 ש"ח בקופת בית המשפט כתנאי להגשת בקשה לפשיטת רגל חדשה.

2. בחלוף כמעט שנה וחצי, ביום 2.8.2016 הגיש המערער בקשה חדשה לבית המשפט המחוזי (פש"ר 59995-06-16) למתן צו כינוס במסגרתה הצהיר על חובות בסך של 547,653 ש"ח ל-12 נושים. ביום 15.8.2016 ניתן צו כינוס וצו התשלומים החודשי הועמד על סך של 1,700 ש"ח. המערער הגיש בקשה להפחתת צו התשלומים החודשי לסך של 500 ש"ח, אך בית המשפט קבע בהחלטה מיום 21.11.2016 כי אין מקום לשנות את צו התשלומים, בין היתר לאור העובדה שהמערער טרם הפקיד סך של 5,000 ש"ח כפי שנדרש לעשות בהליך הראשון כתנאי לפתיחת הליך חדש. עם זאת, ביום 5.12.2016 ניתן תוקף של החלטה להסכמות הצדדים על פיהם, לפנים משורת הדין, יהיה המערער פטור מהפקדת הסכום של 5,000 ש"ח כאמור, וצו התשלומים החודשי יותר על כנו.

3. ביום 4.12.2017 הגיש משיב 1 (להלן: המנהל המיוחד) בקשה לביטול ההליך, במסגרתה נטען כי המערער צבר פיגורים בתשלומים החודשיים בסך כולל של 15,300 ש"ח, כי הוא משלם דמי שכירות גבוהים לצורך מגורים בדירה בשטח של 125 מ"ר (עבור תא משפחתי המונה 3 נפשות) ואף רכש עם רעייתו רכב שנרשם על שמה במהלך חודש אוקטובר 2016, בסך כולל של 80,000 ש"ח. בית המשפט הורה למערער להפקיד סכומים שונים שנועדו לצמצם את חוב הפיגורים שצבר, אך החוב המשיך להצטבר. כמו כן, דיווח המנהל המיוחד כי במסגרת הליך שהתקיים בבית משפט לענייני משפחה בגדרו אישר בית המשפט הסכם מזונות שנערך בין המערער לבין רעייתו, המערער קיבל על עצמו בהסכמה תשלום מזונות עבור בתו בשיעור גבוה יחסית (סך של 2,400 ש"ח), ללא שדיווח לבית המשפט על קיום הליך פשיטת הרגל המתנהל בעניינו. המערער מצדו הגיש בקשות חוזרות ונשנות להפחית את צו התשלומים החודשי שהושת עליו.

4. ביום 16.8.2019 הורה בית המשפט המחוזי בפסק דינו על ביטול צו הכינוס שניתן, לאחר שנמצא כי אין עוד מקום להמשיך בהליך פשיטת הרגל בעניינו של המערער. בית המשפט ציין כי למערער ניתנו מספר התראות ביחס להתנהלותו אשר אינה הולמת חייב המצוי בהליך פשיטת רגל, בעוד שהמחדלים נותרו בעינם. נקבע כי חוסר שיתוף הפעולה של המערער מהווה התנהגות בחוסר תום לב. מכאן הערער שלפנינו.

טענות הצדדים

5. בעיקר טען המערער בערעורו כי לבית המשפט המחוזי בהליך הראשון לא הייתה סמכות להתנות הגשת בקשה חדשה לפשיטת רגל בהפקדת סכום כלשהו. לפיכך לא היה מקום לטענתו לדחות את בקשתו להפחתת צו התשלומים שהושת עליו, בין היתר בשל אי-הפקדת הסכום של 5,000 ש"ח. בית המשפט צריך היה לדון בבקשתו להפחתת צו התשלומים החודשי לסך של 500 ש"ח, באופן שבו לא היה נוצר חוב הפיגורים. עוד טען המערער כי המנהל המיוחד התנגד באופן שיטתי לכל הצעה להסדרת חובותיו, ובית המשפט נמנע מלהתייחס לבקשותיו להפחתת צו התשלומים החודשי, וזאת גם בהתעלם משינוי נסיבות מהותי שחל בעניינו, היינו, פרידתו מרעייתו ובתו ופסק הדין שניתן נגדו בעניין תשלום המזונות. עוד טען המערער כי שגה בית המשפט כאשר הסתמך על עמדת המנהל המיוחד שהציג את אורח חייו כראוותני, וזאת בהתייחס לרכב שנקנה על ידי רעייתו שלא על דעתו ולשכר דירה סביר ששילם עבור שכירות דירת מגורים.

6. מנגד, המנהל המיוחד טען כי בדין בוטל הליך פשיטת הרגל. על אף שבית המשפט הלך לקראת המערער והותיר לו פתח להימנע מביטול ההליך בכפוף להפקדת חלק מסכום הפיגורים, בחר המערער להימנע מלשלם את צו התשלומים שנקבע לו, צבר סכום פיגורים אותו נמנע מלפרוע וביקש מבית המשפט לענייני משפחה לפסוק לחובתו מזונות בסך של 2,400 ש"ח לפחות, מבלי שעדכן את בית המשפט לענייני משפחה על הליך פשיטת הרגל. זאת כאשר מדובר בהליך פשיטת רגל שני, כאשר גם ההליך הראשון בוטל בשל מחדליו.

7. משיב 2 (להלן: הכנ"ר) הצטרף לעמדת המנהל המיוחד. הכנ"ר גם ציין כי טענות המערער בדבר שינוי מצבו לרעה עקב פרידתו מבת זוגו אינן ברורות נוכח העובדה שעל פי תמונת המצב שהציג המערער בבקשתו האחרונה להפחתת התשלומים, סך הכנסותיו עולה על סך הוצאותיו וזאת אף בהינתן תשלום מלוא סכום המזונות המוסכם אשר טרם נקצב על ידי בית המשפט המחוזי בהליך פשיטת הרגל.

8. לאחר עיון בטענות הצדדים ושמיעת טיעוני הצדדים בדיון שהתקיים לפנינו, הגעתי לכלל מסקנה כי דין הערעור להידחות וכך אציע לחבריי לעשות.

9. נקודת המוצא היא שהליך חדלות פירעון ככלל והליך פשיטת רגל בפרט הוא הליך של "חסד המחוקק", אשר אין מקום להעניקו לחייב אשר נהג שלא בתום לב (רע"א 7113/06 גרינברגר נ' כונס הנכסים הרשמי, פ"ד נח(2) 810, 814 (2004); ע"א 7113/06 ג'נח נ' כונס הנכסים הרשמי (20.11.2008) (להלן: עניין ג'נח)). עיקרון זה משתלב גם עם העיקרון הכללי, על פיו "אל יהא חוטא נשכר", אשר שזור בכל תחומי המשפט (ע"א 3376/11 רזנברג נ' כונס הנכסים הרשמי, פסקה ט"ז (6.10.2013); וראו: תקנה 4 לתקנות סדר הדין האזרחי, התשע"ח-2018 שכותרתה "שימוש לרעה בהליך שיפוטי").

10. בחינת תום ליבו של החייב כשיקול משמעותי למתן סעדים שונים נדרשת בצמתים שונים במהלך הליכי פשיטת הרגל, כאשר היעדר תום לב עלול להביא גם לביטולו של סעד שניתן במסגרת ההליך (ע"א 6021/06 פיגון נ' כונס הנכסים הרשמי, פסקה 21 (9.8.2009) (להלן: עניין פיגון)). בפקודת פשיטת הרגל [נוסח חדש], התש"ס-1980 (להלן: הפקודה) ניתן ביטוי ברור לחובה לנהוג בתום לב במהלך ההליך, וזאת בין היתר, הן ביחס לתקופה שקדמה להכרזתו של חייב פושט רגל והן לאחריה (סעיפים 18(א)(2) ו-63(ב)(1) לפקודה). החובה לנהוג בתום לב כתנאי להכרזת פשיטת רגל מתפרשת על שתי תקופות – הן על התקופה הקודמת להליכי פשיטת הרגל בעת שנוצרו החובות, והן לתקופה המאוחרת החל ממועד פתיחת הליכי הכינוס ועד הדיון בבקשה על הכרזתו פושט רגל (ע"א 307/12 בלום נ' כונס הנכסים הרשמי, פסקה 16 (14.8.2012); ע"א 7994/08 גוטמן נ' כונס הנכסים הרשמי, פסקה 14 (1.2.2011) (להלן: עניין גוטמן); שלמה לויין ואשר גרוניס פשיטת רגל 173 (מהדורה שלישית, 2010); עומר קמחי "דרישת תום הלב בהליך פשיטת רגל לבקשת חייב" משפטים 845, 856-864 (התשע"ח)).

11. במסגרת בחינת תום הלב, על בית המשפט להידרש למכלול נסיבות העניין, להתנהגויות החייב ולהצטברותן יחדיו (עניין ג'נח; ע"א 5628/14 סלימאן נ' סלימאן, פסקה 22 (29.6.2016)). בין היתר, כחלק מחובת תום הלב בפשיטת רגל נודעת חשיבות לחובת הגילוי המוגברת החלה על חייב בהליך זה (עניין גוטמן, פסקה 19). כמו כן, על החייב לקיים את המגבלות ולשאת בתשלומים החודשיים לקופת פשיטת הרגל (ראו גם, למשל: ע"א 2063/07 יצחקי נ' הכונס הרשמי (31.7.2008) (להלן: עניין יצחקי)). במסגרת חובת תום הלב, גם נקבע כי לא ינתן סעד לפושט רגל "מקצועי" הצובר חובות שוב ושוב, וחוזר לבית המשפט בניסיון להינצל מידי נושיו (עניין גוטמן, פסקה 22).

12. יצוין במאמר מוסגר כי מרביתן של הוראות הפקודה בוטלו לאחרונה במסגרת חוק חדלות פירעון ושיקום כלכלי, התשע"ח-2018 (להלן: חוק חדלות פירעון או החוק), אשר נכנס לתוקף ביום 15.9.2019 ותחילתו על הליכים שהחלו באותו יום (סעיף 373 לחוק), ועל כן אינו חל על המקרה שלפנינו. עם זאת, נוכח היותנו בפתחה של תקופה חדשה, חובה להזכיר כי גם במסגרת חוק חדלות פירעון ניתן עוגן ממשי לעיקרון כי על החייב לנהוג בתום לב ולא לנצל לרעה את הליכי חדלות הפירעון על מנת להנות מחסדיהם.

13. כך בין היתר, סעיף 183 לחוק חדלות פירעון קובע כי בית המשפט רשאי לבטל "צו לפתיחת הליכים" שניתן בהליכי חדלות פירעון שנפתחו לבקשת חייב, אם התקיימו הנסיבות המפורטות בסעיף 163(ג)(1), ובכלל זה אם החייב "נהג בחוסר תום לב, במטרה לנצל את ההליכים". גם הנסיבות הנוספות המפורטות באותו סעיף, שהתקיימותן מאפשרת ביטול ההליך – אי-שיתוף פעולה עם הנאמן או עם "הממונה" והפרת ההגבלות שהוטלו עליו באופן שהיה עלול לפגוע בהליך חדלות הפירעון – אף הן ממקדות את המבט בהתנהלות החייב במסגרת ההליך ונועדו למנוע ניצול ההליך לרעה. בדברי ההסבר להצעת חוק חדלות פירעון ושיקום כלכלי, התשע"ו-2016, ה"ח 604, 692 (להלן: דברי ההסבר) גם כן הודגש כי: "תכליתם העיקרית של הליכי חדלות פירעון שנפתחים לבקשת יחיד היא לקבל הפטר ולסייע ליחיד לחזור ולהשתלב בחיי הכלכלה. אם היחיד אינו משתף פעולה עם ההליכים, מנסה לנצלם לרעה או לא מאפשר את ניהולם התקין הרי שאין הצדקה לסייע לו". התנהלות החייב בחוסר תום לב במטרה לנצל לרעה את ההליכים גם נקבעה כאחת מהנסיבות המאפשרות הארכת פרק הזמן שנקבע ל"תקופת תשלומים", אשר ברגיל עומדת על 3 שנים, עד למתן הפטר (סעיף 163(ג)(1), סעיף 174(א) וראו גם: סעיף 163(ד)) וכך גם כאשר החוב נוצר בחוסר תום לב בנסיבות המפורטות בסעיף 163(ג)(2)(א) ו-1(ב). אם היחיד אינו נוהג בתום לב ומשתף פעולה עם הנאמן, אזי גם קיימת הצדקה לבטל את הפטר לאחר שניתן (סעיף 176(א)(2); וראו: דברי ההסבר, 692), ונראה כי במקרים המתאימים גם לבטל את ההליך כולו (ראו: עודד מאור ואסף דגני הפטר - חדלות פירעון, הסדרי חוב ושיקום כלכלי של יחידים כרך א 372-373 (2019)).

14. חוק חדלות פירעון גם מקנה כלי אכיפה והרתעה נוספים שנועדו להתמודד עם חייבים אשר יבקשו לנצל לרעה את הליכי חדלות הפירעון (דברי ההסבר, 735). בכלל זה, נקבע כי הסתרת מידע או נכסים במסגרת ההליך עלולה בנסיבות מסוימות להיחשב כעבירה פלילית (סעיף 346 לחוק).

מכאן אפוא כי גם במבט צופה פני ההווה והעתיד, עיקרון תום הלב ימשיך לשמש תמרור מנחה בבחינת בקשותיהם של חייבים, כל זאת בנוסף לעקרון הכללי שהוזכר לעיל על פיו ניצול הליך חדלות פירעון שלא בתום לב נוגד את הכלל האוסר על שימוש לרעה בהליך שיפוטי.

מהכלל אל הפרט

15. משקלם המצטבר של הנתונים בעניינו של המערער, מצביע בבירור על חוסר תום לבו, כפי שקבע בית המשפט המחוזי. ראשית כול, המערער נדרש לעמוד בחובותיו ולשלם את צו התשלומים החודשי שהושת עליו. ברם, המערער צבר חוב פיגורים משנמנע לעמוד בתשלום החודשי, והוא נמנע מלשלם גם את התשלומים שהציע בעצמו לשלם במסגרת בקשותיו השונות (למשל, בקשה מיום 27.6.2018 לשלם סך של 2,270 ש"ח מדי חודש בחודשו). המערער עשה אפוא דין לעצמו והחליט באופן חד צדדי שהוא אינו נושא בתשלום בו הוא חויב (ראו גם: עניין יצחקי; ע"א 3296/16 גרבש נ' עו"ד איתן ארז – נאמן (14.11.2017)). דברים אלה חמורים ביתר שאת משום שהמערער הגיע להסכמה עם המנהל המיוחד על שיעור התשלומים (אשר לה ניתן תוקף של פסק דין ביום 5.12.2016) ואף במוסכם לא עמד. זאת ועוד, למערער ניתנו הזדמנויות חוזרות ונשנות להפקיד חלק מסכום הפיגורים שצבר, כתנאי לאי-ביטול ההליך, כשהוא ממאן לעשות כן. בנסיבות העניין, למעשיו נלווים חומרה נוספת נוכח העובדה שמחדליו חזרו על עצמם בעבר, במסגרת ההליך הראשון, אשר גם במסגרתו נמנע מלשלם את צו התשלומים שנקבע (ראו גם: עניין פיגון, פסקה 29).

16. יצוין כי טענות המערער כי יש לשמוט את הקרקע תחת ההסכמה אליה הגיע עם המנהל המיוחד בנוגע לשיעור התשלומים, רק מן הטעם שבמסגרת אותה הסכמה ניתנה הדעת גם לחיובו ב-5,000 ש"ח לצורך הגשת בקשה חדשה במסגרת ההליך הראשון, אינה ניתנת להתקבל. פסק הדין אליו מפנה המערער (ע"א 6972/13 טוינסקי נ' כונס הנכסים הרשמי (16.2.2015)) במסגרתו נמחק הערעור שהוגש באותו הליך, תוך ביטול חובת ההפקדה בנסיבות הקונקרטיות של אותו העניין, אינו יכול לסייע למערער. ממילא, אף אם לא היה מגיע המערער להסכמה כאמור בעניין שיעור התשלומים, מחדליו עומדים בכל תוקפם.

17. לכך מצטרפים יתר נסיבות העניין. בין היתר, רכישת רכב בשווי של 80,000 ש"ח במרוצת הליך פשיטת הרגל כאשר המערער ניסה "להרחיק" ממנו את קניית הרכב האמור, וטען כי מדובר ברכב של רעייתו שנקנה על ידה ללא ידיעתו. אלא שבמהלך הדיון לפנינו הסכים המערער כי במסגרת משק הבית המשותף שניהל עם רעייתו גם הוא

נשא בתשלומי החוב על הרכב ועל כן אין בטענה זו כל ממש. המערער גם נמנע מלעדכן את בית משפט לענייני משפחה בדבר הליכי פשיטת הרגל, כאשר הציע מיוזמתו במסגרת הסכם מזונות שערך עם רעייתו לפסוק לחובתו מזונות בסך של 2,400 ש"ח, סכום נכבד בנסיבות העניין. עוד יצוין כי טענת המערער כי בית המשפט נמנע מלהתייחס לשינוי נסיבות חייו לרעה – נוכח העובדה שנפרד מרעייתו – אינה ברורה, שעה שעל פי דיווחי המערער עצמו, נותרה לו כיום לאחר הפירוד הכנסה פנויה שלא הייתה לו קודם בגובה של 1,470 ש"ח לחודש (על פי פירוט הוצאות החייב עצמו כמפורט בבקשה מיום 14.5.2018).

18. הצטברותם של כל מחדלי המערער ונסיבות העניין בכללותן, מגבשים באופן מובהק את חוסר תום לבו ומצדיקים הותרת פסק דינו של בית המשפט המחוזי על כנו (השוו: עניין ג'נח, פסקה ד(4); ע"א 3382/17 צימבר נ' סמט, פסקה 21 (29.8.2018)). לא ניתן אפוא לתת יד לחייב אשר נוהג בחוסר תום לב כגון דא, ומבקש להיוושע בדרך זו מנושיו.

19. בהתחשב בכל האמור לעיל, אם תשמע דעתי, הערעור ידחה, והמערער ישא בהוצאות המנהל המיוחד והכנ"ר, בסך של 5,000 ש"ח לכל אחד מהם.

ש ו פ ט

הנשיאה א' חיות:

אני מסכימה.

ה נ ש י א ה

השופט ע' פוגלמן:

אני מסכים.

שופט

הוחלט כאמור בפסק דינו של השופט ד' מין.

ניתן היום, ג' בתשרי התש"פ (2.10.2019).

שופט

שופט

הנשיא